

помилкове застосування чи незастосування кримінальної відповідальності [3, с. 274].

До змісту осудності традиційно включають лише медичну (відсутність у суб'єкта психічних розладів) та психологічну (здатність суб'єкта усвідомлювати свої діяння та керувати ними) [коментарі ч. 1 ст. 19 КК, підручники]. Насправді, зміст цього явища є більш багатим. У будь-якому випадку, до нього слід включати в якості самостійної ознаки, а не замітника психологічної, юридичну ознаку. Сутність останньої полягає в наявності у суб'єкта здатності усвідомлювати юридичні, тобто кримінально-правові наслідки усвідомлено вчиненого злочинного діяння [3, с. 274].

В. М. Куц слушно відзначає, що потреба відокремлення юридичного критерію від інших у формулі осудності та самостійний його розгляд зумовлені насамперед тим, що без юридичного критерію установлення інших – соціально-медичного та психологічного – перетворюється на самоціль, позбавлену юридичного сенсу. Але ж осудність – це, передусім, категорія юридична, оскільки вона є ознакою суб'єкта як елемента саме юридичної конструкції – складу злочину [2, с. 126-127].

Отже, поняття осудності було і залишається актуальною та дискусійною правовою проблематикою, оскільки безпосередньо пов'язане з кримінальною відповідальністю, що є одним із ключових понять кримінального права.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
2. Куц В. М. Проблеми кримінальної відповідальності: навч. посіб. / В. М. Куц. – К.: Національна академія прокуратури України, 2013 – С. 126–127.
3. Чорней С.В. Осудність як передумова винності та кримінальної відповідальності / С.В. Чорней // Часопис Київського університету права. – 2015. – №1. – С. 274-278.

Ворко Є.

*студент магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
кримінального права та процесу ТНЕУ
Банах С.В.*

РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВА, ПОВ'ЯЗАНОГО ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ КОШТІВ ГРОМАДЯН НА БУДІВНИЦТВО ЖИТЛА

За Конституцією України кожному гарантується право на житло. Реалізація цього права передбачає можливість придбання житла у власність. Ринок житла є важливим чинником забезпечення соціальних потреб населення. Житлове будівництво протягом 2006 – 2010 рр. здійснювалося переважно за рахунок залучення коштів громадян (64,3%). У країні зареєстровано 135 фінансових установ, що залучають кошти приватних інвесторів у будівництво (у цей період залучено понад 9,0 млрд грн, створено 436 фондів). Незважаючи

на прийняття низки законодавчих актів регулятивного характеру, ринок фінансових послуг у цій галузі не є стабільним. За даними Генеральної прокуратури України, станом на 2010 р. на стадії незавершеного будівництва залишалось понад 5 тис. житлових будівель загальною площею 16,2 млн м². [7, с. 149]

Значна ринкова вартість об'єктів нерухомості, а також недостатній рівень правової освіченості громадян зумовили підвищену увагу злочинців до житла як об'єкта інвестування коштів. За останні десять років кількість виявлених шахрайств у сфері фінансування будівництва житла збільшилася майже втричі (2000 – 2003 рр. – 58 випадків; 2006 – 2010 рр. – 286). Кожний третій злочин завдає збитків в особливо великих розмірах. Соціальні наслідки для потерпілих є дуже відчутними, тому громадськість сприймає афери в будівельній сфері як ознаку корумпованості держави, свідчення неефективності її кримінально – правової охорони.

Шахрайство, пов'язане із залученням коштів громадян на будівництво житла, як складова фінансового шахрайства – це комплекс криміналістично однорідних технологій заволодіння майном (фінансовими ресурсами) громадян, які інвестують кошти у фінансування будівництва житла, що вчиняють шляхом обману та зловживання службовим становищем.

Значущими для розслідування шахрайств, пов'язаних із залученням коштів громадян на будівництво житла, є дані про спосіб та обстановку вчинення злочинів, предмет злочинного посягання, особу злочинця та потерпілого, сліди та ознаки злочинів.

Важливим у побудові криміналістичної характеристики шахрайств є встановлення кореляційних зв'язків: між особливостями правового становища житла, способом вчинення злочину та розміром збитків; між способом вчинення злочину та механізмом слідоутворення; між особливостями механізму слідоутворення, особою шахрая та можливими співучасниками; між злочином, що розслідується, та злочинами інших видів тощо [6, с. 122].

Складність розслідування шахрайств, пов'язаних із залученням коштів громадян на будівництво житла, полягає в тому, що на етапі попередньої перевірки за повідомленням про певні порушення з боку службових осіб суб'єктів господарювання дуже важко встановити в діях цих осіб ознаки злочину. Заволодіння коштами чи майном під приводом виконання зобов'язань може бути розцінено як шахрайство лише в разі, якщо винний ще до одержання коштів мав прямий умисел їх привласнити, тобто не мав реальних можливостей виконати взяті на себе зобов'язання та не бажав їх виконувати. Для того, щоб зробити висновок про наявність чи відсутність ознак шахрайства, потрібно вжити низку заходів щодо перевірки таких дій для встановлення початкового умислу особи, розмежувати цивільно – правовий делікт і шахрайство, а також шахрайство й інші склади злочинів.

Проблема шахрайства у сфері фінансування будівництва житла має комплексний характер що зумовлюється багатьма факторами серед яких провідне місце посідають проблеми економічного й організаційно – правового характеру. Важливим завданням протидії цим злочинам є дослідження причин та умов що сприяють їх учиненню.

На підставі аналізу криміногенних факторів, що детермінують шахрайства у сфері фінансування будівництва житла, повинні формуватися напрями

запобігання цим злочинам. На нашу думку таке запобігання має включати як заходи загальнодержавного непрямого впливу, так і спеціальні кримінологічні заходи.

Загальносоціальне запобігання насамперед має бути орієнтовано на стабілізацію ситуації на ринку первинної нерухомості. Це й забезпечення на законодавчому рівні захисту інтересів інвесторів будівництва житла, і мінімізація корупційних виявів у сфері будівництва житла, забезпечення реальної добросовісної конкуренції на ринку, посилення відповідальності забудовників за порушення державних норм, стандартів будівництва, зобов'язань перед інвесторами тощо.

Заходи спеціально – кримінологічної протидії шахрайствам у сфері фінансування будівництва житла повинні враховувати питання вдосконалення координації та взаємодії правоохоронних, контрольних органів, банків, органів місцевої влади й інших суб'єктів нагляду у сфері будівництва.

Список використаних джерел

1. Пінчук Ю.Б. Зменшення ризиків приватних інвесторів при фінансуванні житлового будівництва через фонди фінансування будівництва (ФФБ): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 / Ю.Б. Пінчук. – К., 2010. – 20 с.

2. Тригуб О.В. Іпотечний механізм фінансування житла в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 / О.В. Тригуб. – К., 2010. – 20 с.

3. Затуманений ринок житла або інвестиції для чужої кишені // Юридичний вісник України. – 2009. – № 1-2. – С. 12.

4. Микитчик А.В. Кримінологічні засади запобігання шахрайству з нерухомістю: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / А.В. Микитчик. – К., 2008. – 20 с.

5. Павлова Н.В. Особливості розслідування шахрайства, пов'язаного з відчуженням приватного житла: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / Н.В. Павлова. – Х., 2007. – 21 с.

6. Чернявський С.С. Сучасні наукові підходи до визначення та класифікації фінансових злочинів / С.С. Чернявський // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. – 2008. – № 5. – С. 118–127.

7. Попова І.М. Загальна характеристика шахрайств, пов'язаних із залученням коштів громадян на будівництво житла / І.М. Попова // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. – 2010. – № 1. – С. 142-151.